

Ìtàn Àsírí ti Ẹsẹ̀ Kẹ̀rìnlélógójì — Nọmbà Márùn-ún-dín-lógún

Èsíkíèlì Nọmbà Mefà

Jeff Pippenger

2026-08-11

Mo ti n fa láti inú àyọkà kan nínú Testimonies tí ó pèsè onírúurú ilà òtító ní ibásepò pẹ̀lú irírí Hesekieli, Isaiah àti Johanu nínú ibi mímọ̀. Johanu yí padà láti rí ohùn kan lẹ́yìn rẹ̀ nínú Ìfihàn orí kìní.

Mo wà nínú Ẹ̀mí ní ojú Olúwa, mo sì gbọ̀ lẹ́yìn mi ohùn nílá kan, bí ti ipè, tí ó n wí pé, Ẹ̀mí ni Alfa àti Omega, ẹ̀ni àkókó àti ẹ̀ni ikẹ̀yìn: àti pé, Ohun tí iwọ̀ bá rí, kọ ọ̀ sínú iwé kan, kí o sì rán án sí àwọn ìjọ méje tí ó wà ní Ásíà; sí Ẹ̀fèsù, àti sí Simírínà, àti sí Pẹ̀gámù, àti sí Tiatírà, àti sí Sádísì, àti sí Filadélfìà, àti sí Laodíkíà. Mo sì yípadà láti wo ohùn tí ó bá mi sọ̀rọ̀. Nígba tí mo sì yípadà, mo rí ọ̀pá-itẹ̀lì wúrà méje. Ìfihàn 1:10–12.

Láti erékùsù Pátímọ̀, àti lẹ́yìn nàà sí inú ibi mímọ̀ ti ọ̀run, níbí tí Jòhànù ti rí iran Kristi nàà tí Sister White sọ̀ fún wa nípa rẹ̀, ni iran kan nàà tí Dánièlì rí ní orí kẹ̀wàá ti iwé rẹ̀.

“Ní ojú wònyẹn ẹ̀mí Dánièlì n sọ̀fọ̀ fún ọ̀sẹ̀ méta pípé. Ẹ̀mí kò jẹ ọ̀únjẹ aládùn, bẹ̀ ẹ̀ni ẹ̀ran tàbí wáinì kò wọ ẹ̀nu mi, bẹ̀ ẹ̀ni kò fí ọ̀róró kun ara mi rárá.... Nígba nàà ni mo gbé ojú mi sókè, mo sì wò ó, sì kiyèsì i pé, wò ó, ọ̀kùnrin kan wà tí a fí aṣọ̀ ọ̀gbò wò, ẹ̀gbẹ̀-ikun rẹ̀ sì dì mọ̀ ọ̀n pẹ̀lú wúrà dádàrá ti Úfàsì. Ara rẹ̀ pẹ̀lú dàbí bérìlì, ojú rẹ̀ sì rí bí iránsẹ̀ mànàmaná, ojú rẹ̀ méjèjèjì sì dàbí fitìlà iná, apá rẹ̀ àti ẹ̀sẹ̀ rẹ̀ sì dàbí bàbà tí a ti dán mọ̀, ohùn ọ̀rọ̀ rẹ̀ sì dàbí ohùn ọ̀pọ̀ ẹ̀niyàn’ (Dánièlì 10:2–6).”

“Àpẹ̀jùwe yìi jọ ẹ̀yí tí Johanu fún wa nígbà tí a fí Kristi hàn án lórí Erékùsù Patmosi. Kì í ẹ̀ni kékeré ju Ọ̀mọ Ọ̀lórún lọ ní ó farahàn sí Danieli. Olúwa wa wá pẹ̀lú ojìṣẹ̀ ọ̀run míràn láti kọ Danieli ní ohun tí yóò ṣẹ̀lẹ̀ ní ojú ikẹ̀yìn.” Sanctified Life, 49.

Àwọn ẹ̀sẹ̀ mèsàn-án àkókó fí hàn bí Ìfihàn Jesu Kristi ẹ̀ n tú sílẹ̀ dièdiè ní ìṣúraájú iparí àkókò àánú fún ẹ̀dà ẹ̀niyàn. A fí ìfihàn nàà fún Jesu láti ọ̀dọ̀ Ọ̀lórún, ẹ̀ni tí ó sì fí í fún Gébúrelì, ẹ̀ni tí ó sì fí í fún Johanu pẹ̀lú ìṣẹ̀ àyànfúnni kí Johanu lè rán ọ̀rọ̀ nàà sí àwọn ìjọ méje. Isaiah gba ìṣẹ̀ àyànfúnni rẹ̀ láti ẹ̀ bẹ̀ gan-an ní orí kẹ̀fà, Esekieli sì gba àṣẹ̀ kan nàà ní orí kejì àti kẹta. Johanu jẹ ẹ̀lẹ̀wò nígbà tí ó gba ìṣẹ̀ àyànfúnni rẹ̀, Esekieli àti Danieli sì jẹ ẹ̀gbẹ̀kùn ní Babiloni, Isaiah sì n gbé láàárín itàn Ahasi, ọ̀ba búburú Juda.

“Àwọn àgbà kẹ̀kẹ̀ wà nínú àwọn àgbà kẹ̀kẹ̀ ní itòlẹ̀ṣẹ̀ṣẹ̀ kan tí ó díjù tó bẹ̀ gégẹ̀ bíi pé ní iwòye àkókó wón dà bí ẹ̀ni pé gbogbo wón wà nínú irúkèrúdò fún Ísíkíèlì. Sùgbón nígbà tí wón n rìn, ó jẹ pẹ̀lú ipéye ẹ̀lẹ̀wà, àti ní ibámu pípé. Àwọn ẹ̀dà ọ̀run ni n dari àwọn àgbà kẹ̀kẹ̀ wònyí, àti lókè gbogbo rẹ̀, lórí itẹ̀ safáyà ológo nàà, ni Ẹ̀ni Àinípẹ̀kun wà; nígbà tí, yí i ká itẹ̀ nàà, ni ọ̀jọ̀ àwọ̀ tí ó yí i ká, àmì oore-ọ̀fẹ̀ àti ifẹ̀, wà. Ní fífí ọ̀go ẹ̀lẹ̀rùjẹ̀jẹ̀ ti iran nàà borí i, Ísíkíèlì dojúbolẹ̀, nígbà nàà ni ohùn kan pàṣẹ̀ fún un láti dide kí ó sì gbọ̀ ọ̀rọ̀ Olúwa. Nígba nàà ni a fí iránsẹ̀ ikilọ̀ kan fún un fún Ísírèlì.” Testimonies, 751.

Pèlú èyí, mo sì gbó ohùn Olúwa, tí n wí pé, Ta ni èmi yóò rán, ta ni yóò sì lọ fún wa? Nígba náà ni mo wí pé, Èmi niyí; rán mi. Isaiah 6:8.

“A fi iran yi fún Ìsíkièlì ní àkókò kan tí ọkàn rẹ kún fún irònú ibànújẹ tí n sọrò ibi tí n bò. Ó rí ilẹ̀ àwọn baba rẹ ní iparun...”

“Bẹẹ gégé, nígba tí Ọlórún fẹ sí itàn ijo fún àwọn àkókò tí n bò sílẹ̀ fún Johanu olùfẹ náà, Ó fi idánílójú ifẹ̀ àti itójú Olùgbàlà sí àwọn èniyàn Rẹ hàn án nípa fifi ẹni kan hàn án, ‘Ẹni tí ó dàbí Ọmọ èniyàn,’ tí n rìn láàárín àwọn ọpá fitílà, tí wọn sàpẹrẹ àwọn ijo méje. ...”

“Àwọn ẹkọ wònyí jẹ fún ànfààní wa. A nílò láti fi igbàgbọ wa dúró lé Ọlórún, nítorí pé àsikò kan wà níwájú wa lèsèkèsè tí yóò dán ọkàn èniyàn wò. ...”

“A dúró lórí ẹnu-òná àwọn isẹlẹ̀ nlá àti mímúra-ẹrù. Àsọtẹlẹ̀ n sẹ ní kánkán. Olúwa wà lẹnu-òná. Kò ní pé kí àkókò kan tí ó kún fún ifẹ́hónúhàn tó lágbára sí gbogbo aláàyè sí síwájú wa. Àwọn ijàmbá ọràn igbà àtijó yóò tún jí dide; àwọn ijàmbá ọràn tuntun yóò sì dide. Àwọn isẹlẹ̀ tí a óò sẹ ní ayé wa kò tii wọ inú alá ẹnikẹni. Satani n sisesé nípasẹ̀ àwọn ohun èlò èniyàn. Àwọn tí n sapá láti yí Orilẹ̀-èdè náà padà, kí wọn sì rí ọfin kan tí yóò fi ipa mú isọ Ọjó-Àikú, kò fi bẹẹ mọ ohun tí abajade rẹ yóò jẹ. Ipèyà kan ti fẹrẹ̀ dé bá wa.”

“Sùgbón àwọn iranṣẹ Ọlórún kò gbodò gbẹkẹlẹ̀ ara wọn nínú iponjú nlá yi. Nínú àwọn iran tí a fi fún Isaiah, fún Ezekiel, àti fún John ni a ti rí bí ọrun sẹ ní ibáṣepọ̀ tímótímọ̀ pèlú àwọn isẹlẹ̀ tí n sẹlẹ̀ lórí ilẹ̀ ayé, àti bí itójú Ọlórún sẹ tóbi tó fún àwọn tí wọn jẹ olóòótọ̀ sí I. Ayé kò sí láì ní Alákóso. Ètò àwọn isẹlẹ̀ tí n bò wà ní ọwọ̀ Olúwa. Ọlánílá ọrun ní ayànmọ̀ àwọn orilẹ̀-èdè, pèlú àwọn ohun tí ó kan ijo Rẹ, lábẹ̀ àbójútó Tire fúnra Rẹ. ...”

“Nínú iran Ìsíkièlì, Ọlórún ní ọwọ̀ Rẹ lábẹ̀ iyé àwọn kérébù. Èyí jẹ láti kó àwọn iranṣẹ Rẹ pé agbára àtòrunwá ni ó n fún wọn ní àṣeyọrí. Yóò bá wọn sisesé bí wọn bá fi iwà ẹsẹ̀ sílẹ̀, tí wọn sì di mímọ̀ nínú ọkàn àti nínú igbésí ayé.”

“Ìmọlẹ̀ didán tí n lọ láàárín àwọn ẹdá aláàyè pèlú yíyára bí mànámáná n sàpẹrẹ iyára tí isẹ̀ yi yóò fi lọ síwájú ní ikeyin titi yóò fi pé. ...”

“Ẹyin ará, èyí kí í sẹ àkókò fún ọfọ̀ àti irètí-pípádánù báyií, kí í sì í sẹ àkókò láti juwọ̀ sí iyéméjì àti àìgbàgbọ̀. Kristi kí í sẹ Olùgbàlà tí ó wà nísinsin yi nínú ibojì tuntun Jóséfù, tí a fi òkúta nlá dé, tí a sì fi èdidi Róòmù di mọ; a ní Olùgbàlà tí ó jinde. Ọun ni Ọba, Olúwa àwọn ọmọ-ogun; ó jókòó láàárín àwọn kérébù; àti láàárín ijà àti rúdurúdu àwọn orilẹ̀-èdè, ó sì n sọ àwọn èniyàn Rẹ. Ẹni tí n sàkóso ní ọrun ni Olùgbàlà wa. Ó n wọn idánwò gbogbo. Ó n sọ iná ilẹ̀-iná tí ó gbodò dán ọkàn gbogbo wò. Nígba tí a bá wọ àwọn ibi agbára àwọn ọba lulẹ̀, nígba tí àwọn ọfà ibínú Ọlórún yóò gún láàárín ọkàn àwọn ọtá Rẹ, àwọn èniyàn Rẹ yóò wà ní ààbò nínú ọwọ̀ Rẹ.” Testimonies, volume 5, 752–754.

Eléríi mérin ti Bíbélì jéríí sí òtítọ̀ pé a fi iranṣẹ̀ Ìṣipayá Jésù Kristi fún àwọn ẹni wònyí tí a fi àwọn irírí wòlìi wònyí nínú ibi mímọ̀ sẹ àpẹrẹ wọn. Nígba tí a bá wọ inú ibi mímọ̀ ọrun, nígba náà ni a máa fi iranṣẹ̀ tí a ti yàn wá tẹlẹ̀ láti kéde fún wa. “Iná ileru” tí n dán “ẹmí gbogbo” wò ni ileru ti Málàkì orí kẹta.

Sùgbón ta ni yóò lè fara da ojú ibò wá rẹ? ta sì ni yóò dúró nígbà tí ó bá farahàn? nítorí ó dàbí iná amúnísò di mímó, ó sì dàbí ọṣẹ alágbà-fò aṣo: Yóò sì jókòó gégé bí amúnísò àti amúnímó fàdákà: yóò sì sọ àwọn omọ Lefi di mímó, yóò sì wẹ wọn mó gégé bí wúra àti fàdákà, kí wọn lè mú ọrẹ wa fún Olúwa nínú òdodo. Nígbà náà ni ọrẹ Juda àti Jerusalemu yóò dùn mó Olúwa, gégé bí ní ojú àtíjọ, àti gégé bí ní àwọn ọdún isáájú. Malaki 3:2–4.

Oníwènú mó pé fàdákà náà ti wà nínú ilé-iná fún àkókò tó yẹ nígbà tí fàdákà náà bá ti mó tó bèè tí yóò fí n fí ojú oníwènú náà hàn. Òtító yìi nípa bí a ti n wènú fàdákà ní ayé àtíjọ bá ọrẹ-ìṣe idí “marah” tí Dániẹli rí nínú orí kẹwáá mu. Ní àwọn ojú ikeyin wònyí, Olúwa n darí àwọn èniyàn Rẹ sínú ibi mímó láti dán, láti sọ di mímó, àti láti wẹ àwọn olùdíje fún jìjẹ apá kan nínú àsiá àwọn ẹgbẹ̀rún mọkànlá-dín-lógórin àti ẹgbẹ̀rún mẹ̀rinlélógórin náà. Ní àkókò yìi, “Yóò ṣiṣẹ̀ pẹ̀lú” wa, “bí” àwa “yóò bá fi iwà ẹṣẹ̀ sílẹ̀, tí a ó sì di mímó ní ọkàn àti iyè.” Díẹ̀, gégé bí nínú Dániẹli orí kẹwáá, sá kúrò nínú irírí náà; sùgbón àwọn tí Dániẹli dúró fún ní àpẹ̀rẹ̀, tí wọn sì rí iran dígi nílá ti ifihàn Jesu Kristi, yóò, gégé bí Isaiah ṣe ṣàlàyé, ní ètè wọn tí a ó fí ẹyín iná láti orí pẹ̀pẹ̀ kàn, a ó sì sọ wọn di mímó, a ó sì pèsè wọn sílẹ̀ láti fí iranṣẹ̀ kan rán sí ṣọṣi apẹ̀yindà kan, lẹ́yìn náà sí ayé.

A fí iranṣẹ̀ náà hàn fún àwọn ọkàn olóòtító wònyí nínú ibi mímó. Lefitiku ogún-mẹ̀ta, nígbà tí a bá fí í bá àkókò Pẹ̀ntíkòsì mu, ni a ṣe láti fí Àpótí májẹmú tó wà nínú Ibi Mímó Jùlọ hàn gégé bí àfihàn. Nípa igbàgbọ̀, ètò ikólẹ̀ àwọn iranṣẹ̀ inú orí náà n tọ́ka sí àwọn àmì ọ̀nà mọ́ta nínú itàn mímó nìbì tí a ti mú idánwò ileru ṣe. Ní ọ̀nà tí ó jínlẹ̀ nípa ti Ọlórún—ètò àṣotẹ̀lẹ̀ ti orí ogún-mẹ̀ta n jẹ́ kí akẹ́kọ̀ọ̀ àṣotẹ̀lẹ̀ lè rí ipò Hesekieli nínú ẹṣẹ̀ kìn-ín-ní ti orí kìn-ín-ní.

Ní ọdún ketàlélógbọn, ní oṣù kẹrin, ní ojú karùn-ún oṣù náà, bí mo ṣe wà lááárín àwọn igbèkùn lẹ́báá odò Kebari, ni a ṣí àwọn ọ̀run sílẹ̀, mo sì rí àwọn iran Ọlórún. Ní ojú karùn-ún oṣù náà, èyí tí í ṣe ọdún karùn-ún igbèkùn Jèhóyákíní ọ̀ba. Hesekieli 1:1, 2.

Gégé bí àlùfáà ní àkókò fífi àmì èdìdì sí àwọn ogórun-ún mẹ̀rinlélógójì ẹgbẹ̀rún, Hesekieli wà ní ọdún ketàlélógbọn ti àtẹ̀lẹ̀ Jubilee ketàdínlógún, ọdún márùn-ún kí idòti kẹta nínú mọ́ta tí Nebukadinésari fí dó tí Jerusalemu ní ọdún 587 KÍ Í SÁJÚ KRISTI. Ọdún ketàlélógbọn tí a mẹnuba nínú ẹṣẹ̀ náà jẹ́ ọdún mètàlélógbọn lẹ́yìn ijinde nílá jùlọ nínú itàn Májẹmú Láíláí, ó sì jẹ́ ní ojú karùn-ún ti ọdún karùn-ún, bèè ni a fí nọmbà márùn-ún lé ẹ́rí Hesekieli lóri. Nínú ẹṣẹ̀ méjì ibèrẹ̀ náà a rí í pé a tọ́ka sí ogbọn lẹ́kàn, a sì mẹnuba nọmbà márùn-ún lẹ́mọ́ta. Nínú isètò Lefitiku mètàlélógún tí a mú bá àkókò Pẹ̀ntíkòsì mu, idánwò kejì tí ogbọn sàpẹ̀rẹ̀ dé àjòdún ipè, ojú márùn-ún sí igòkè lọ Kristi, lẹ́yìn náà ojú márùn-ún sí ojú ètùtù, lẹ́yìn náà ojú márùn-ún sí àmì ọ̀nà tí ó dúró fún ọ̀jò ibèrẹ̀ (Pẹ̀ntíkòsì) àti ọ̀jò ikeyin (Àgọ̀). Isètò náà fí ogbọn hàn, lẹ́yìn náà igbésẹ̀ mọ́ta ti márùn-ún. Hesekieli wà nínú tẹ̀npílì, isètò Lefitiku mètàlélógún sì ni Àpótí náà.

Itàn náà jẹ́rìí sí òtító náà pé Ìsíkíẹ̀lì ní àkókò yẹn wà ní ọdún márùn-ún sáájú idòti ààmì kan, èyí tí ó parí ní fífi ọ̀fín Ojú-ìsinmi ojú Àìkú tí n bọ láipẹ̀ hàn gégé bí a ti sàfihàn rẹ̀ nínú iparun Jerúsálẹ̀mù. Nọmbà “márùn-ún” jẹ́ èròjà pàtàkì nínú àkànṣe Lefitiku ogún-lé-lógbọn, gégé bí nọmbà ogbọn náà sì rí.

A ti fí hàn nínú àwọn àpilẹ̀kọ̀ wònyí pé nígbà tí a bá tọ́ka ẹṣẹ̀ méjìlélógún àkókò ti orí náà pọ̀ mó ẹṣẹ̀ méjìlélógún ikeyin, lẹ́yìn náà tí a sì tún tọ́ka àwọn ilà ẹṣẹ̀ méjìlélógún méjèjì náà pọ̀ mó àkókò Pẹ̀ntíkòsì, a ó rí í kedere pé ilàna idánwò igbésẹ̀ mọ́ta náà, èyí tí í ṣe iná ilé-iná Malaki, ni a fí hàn

ní kedere. Àwọn ìgbésẹ̀ mēta náà ní alfa àti òmégà nínú ìgbésẹ̀ kìn-ín-ní àti ikẹta, tí ó ní àtòpò àmì ọ̀nà mērin tí ó dúró fún ìgbésẹ̀ kan.

Àjọ Ìrẹkojá, tí àjọ àkàrà aláiwúkàrà tè lé e, tí ẹbọ àkóso èso ọkà báli sì tè lé e, lẹyin náà ‘ojó márùn-ún’ sí òpin àjọ àkàrà aláiwúkàrà. Àwọn àmì-ọ̀nà mērin wònyí ni ó dá àdánwò àkókó náà pọ̀, Jesu sì máa ń fi ìbèrẹ̀ sàfihàn òpin ní gbogbo ìgbà, àdánwò kẹta náà pẹ̀lú sì tún jẹ́ ti àwọn àmì-ọ̀nà mērin. Àjọ ipè, lẹyin náà ìgòkè lọ Kristi, tí ojó ètùtù sì tè lé e, lẹyin náà ojó márùn-ún nígbà tí dídé Pẹ́ntíkòsì àti Àjọ Àgọ́ bá dé papọ̀. Pẹ́ntíkòsì jẹ́ àmì ọ̀jò ìbèrẹ̀, Àjọ Àgọ́ sì jẹ́ àmì ọ̀jò ikẹyin. Nínú àpẹrẹ̀ Lefitiku ogún-lé-mēta, Pẹ́ntíkòsì àti Àjọ Àgọ́ bá ara wọn mu.

Èyin ọmọ Siónì, ẹ yọ; kí ẹ sì máa yò nínú Olúwa Ọlórún yín: nítorí ó ti fi ọ̀jò àkókó fún yín níwòntúnwònsì, yóò sì mú kí ọ̀jò sọkalẹ̀ wá fún yín, ọ̀jò àkókó, àti ọ̀jò ikẹyin ní oşù kìn-ín-ní. Joelì 2:23.

Ilana ikẹyin ti idánwò àti iwènùmọ̀ bẹrẹ̀ ní ojó December 31, 2023. Idánwò àkókó ni idánwò ipilẹ̀ tí a fi àrìyànjiyàn “àwọn ọlọ̀şà ti àwọn èniyàn rẹ̀” sàpẹrẹ̀, èyí tí ó pín ẹgbé náà, àwọn tí a ti dánwò tẹ̀lẹ̀ nípasẹ̀ idààmú ojó July 18, 2020.

“Nínú itàn àti àsọtẹ̀lẹ̀ Ọ̀rọ̀ Ọlórún ẹ̀ àfihàn ijà gígùn tí ó ti pé láàárín òtítọ̀ àti àşìşẹ̀. Ijà náà sì ń lọ lówó. Àwọn nńkan wònyí tí ó ti wà yóò tún ẹ̀ é ẹ̀. Àwọn àrìyànjiyàn àtijọ́ ni a ọ̀ò tún jí dídé, àwọn ẹ̀kọ̀ tuntun yóò sì máa dídé nígbà gbogbo. Sùgbón àwọn èniyàn Ọlórún, tí nínú ìgbàgbọ̀ wọn àti ní imúşẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ wọn ti kó ipa kan nínú ikéde ìránşẹ̀ ángẹ̀lì kinní, kejì, àti kẹta, mọ ibi tí wọn dúró sí. Wọn ní ìrírí kan tí ó niye lóri ju wúra dádára lọ. Wọn gbódò dúró şinşin bí àpáta, kí wọn di ìbèrẹ̀ ìgbókànlẹ̀ wọn mú şinşin títí dé òpin.” Manuscript Releases, idipò 1, 47.

Nínú Lefitíkù orí ketalélógún, idánwò àkókó ni a sàfihàn nípasẹ̀ àkójopọ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ ti mēta, tí òpin àkàrà aláiwú hàn lẹyin ojó márùn-ún. Ìrẹkojá ni ojó kìn-ín-ní, àjòdún àkàrà aláiwú ni ojó kejì, ẹbọ èso àkóso sì ni ojó kẹta. Lẹyin ojó márùn-ún, àjòdún àkàrà aláiwú parí. Itòlẹ́şẹ́şẹ́ àsọtẹ̀lẹ̀ ti idánwò àkókó nínú mēta ni a tún sàfihàn nínú idánwò kẹta àti ikẹyin. Nínú àmì ọ̀nà kẹta náà, tí a dá pọ̀ mọ̀ láti inú àmì ọ̀nà mēta tí ó tẹ̀lẹ̀ e pẹ̀lú ọkan, àjòdún ipè ni ojó kìn-ín-ní, ìgòkè Kristi sì wáyé lẹyin ojó márùn-ún, nígbà náà ojó ètùtù tẹ̀lẹ̀ e lẹyin ojó márùn-ún, lẹyin náà, lẹyin ojó márùn-ún, Pẹ́ntíkòsì àti àjòdún Àgọ́ papọ̀ ń samisi ọ̀fin Ọjọ̀-Àikú tí ń bọ ní kíákíá, èyí tí a sàfihàn nínú iwé Esékieli gégẹ̀ bí iparun Jerúsálẹ̀mù.

Láàárín òpin àjòdún àkàrà aláiwú àti àjòdún ipè, ogbón ojó wà, tí kì í ẹ̀ pé wọn dúró fún àmì àfihàn àlùfáà nikan, sùgbón wọn tún jẹ́ idánwò kejì nínú àwọn idánwò mēta tí a sàfihàn nínú àpẹ̀júwe Àtọrunwá.

Iribomi Kristi sàfihàn àwọn àmì-ọ̀nà mēta ti Ìrẹkojá, àkàrà aláiwú, àti àkóso èso, nítorí àwọn àmì-ọ̀nà mēta wònyí ń şojú ikú, isínkú, àti àjínde Kristi. Àwọn ìgbésẹ̀ mēta wònyí, tí ojó márùn-ún ń tè lé sí ìgbésẹ̀ kẹrin, ni a şojú nípa òpin àjòdún àkàrà aláiwú. Iribomi náà gbé àwọn ìgbésẹ̀ mēta náà kalẹ̀ ní isẹ̀jú kékeré kan nígbà tí Johanu ẹ̀ iribomi fún Mèsáyà rẹ̀. Àwọn àjòdún orisun omi ya àwọn ìgbésẹ̀ mēta wònyí sọtò pẹ̀lú ojó kan fún ọkoọkan, àwọn àjòdún ìgbà irẹwẹ̀sì sì ya àwọn ìgbésẹ̀ mēta wònyí sọtò pẹ̀lú ojó márùn-ún.

Nígba tí a bá fí àdánwò àkókò tí àwọn àjòdún orísun omi sílò gégé bí àpapò àwọn àmì-òṅà mēta tí àmì-òṅà kan sì tẹ̀ lé lẹ́yìn ojò márùn-ún; lẹ́yìn náà tí a sì tún fí àwọn àjòdún igbà iwọn èso sílò gégé bí àwọn àmì-òṅà mēta tí àmì-òṅà kan sì tẹ̀ lé lẹ́yìn ojò márùn-ún, a ti fí ilàṅà àsọtélé kan kalẹ̀ tí ó ní àmì-òṅà alpha kan ti mēta tí ojò márùn-ún sì tẹ̀ lé e, lẹ́yìn náà tí ojò ogbòn sì tún tẹ̀ lé e, àti àdánwò kẹta ti àwọn àjòdún igbà iwọn èso gégé bí àmì-òṅà mēta tí ojò márùn-ún sì tẹ̀ lé e—ilàṅà náà n fí hàn pé àdánwò àkókò bo àpapò ojò márùn-ún, tí àdánwò kejì ti ojò ogbòn sì tẹ̀ lé e, tí ó dé àmì-òṅà kẹta ti ojò márùn-ún. Márùn-ún pẹ̀lú ogbòn, pẹ̀lú márùn-ún jẹ́ ogójì ($5 + 30 + 5 = 40$).

Ìribomi Kristi ni a tẹ̀lẹ̀ lésẹ̀kẹ̀sẹ̀ pẹ̀lú ojò ogójì, èyí tí ó parí pẹ̀lú idánwò mēta. Ó pò sí i tí a lè mọ́ nínú ètò Lefitiku ogún-dín-lógbòn ní iṣòkan pẹ̀lú àsikò Pẹ́ntẹ̀kòsì, sùgbòn ní ipele mǐràn orí náà sọ́jú Àpótí Májẹ̀mú nínú Ibi Mímọ́ Jùlọ́.

Àwọn àjòdún irúwé àti iwọ́ oorun nínú Lefitiku ogúnlélógún ni a gbé kalẹ̀ láàárín ojò isinmi méjì. Àwọn ojò isinmi méjèjì náà sàpẹ̀rẹ̀ àwọn kẹ́rúbù méjì tí n bo, àti àwọn àmì ọ̀nà àkókò Pẹ́ntẹ̀kòsì tí ó bá Lefitiku ogúnlélógún mu n sàpẹ̀rẹ̀ Àpótí Májẹ̀mú àti àwọn kẹ́rúbù méjì tí n bo. A mú Ìsíkíèlì wọ́ inú ibi mímọ́ ní orí kííní, àti nígbà tí a mú un wọ́ ibẹ̀, ó wà ní ojò márùn-ún sáájú idótì tí ó yorí sí iparun Jerúsálẹ̀mù, èyí tí n sàpẹ̀rẹ̀ òfin Ojò Àikú tí n bọ́ láipẹ̀. Òfin Ojò Àikú ní Pẹ́ntẹ̀kòsì àti Àjòdún Àgọ́ nínú Lefitiku ogúnlélógún n sàpẹ̀rẹ̀. Ìsíkíèlì wà ní ọ̀dún ogbòn, àti ogbòn ni àkókò idánwò kejì nínú àwọn idánwò mēta tí ó dá iná ileru Maláki mēta pọ́. Ojò ogbòn ni n sàpẹ̀rẹ̀ idánwò kejì náà, gégé bí Ìsíkíèlì ti wà ní ọ̀dún ogbòn ti iyíká Jùbílì kẹ́tadínlógún tí ó bèrẹ̀ ní Páská Nlá Josáyà, gégé bí àwọn akòwé-itàn ẹ̀ n pè é. Ìsíkíèlì wà ní ọ̀dún márùn-ún sáájú idótì tí ó gba oṣù mēèédógún, ó sì wà nínú tẹ̀npìlì, èyí tí í ẹ̀ àárín àwọn idánwò ikeyin mēta tí n wẹ́ iyókù mọ́ tí wọn sì n fọ́ ọ́ kúrò nínú àimọ́. Pétérù wà ní Kesarea-Filippi (Panium), pẹ̀lú ní àárín àwọn idánwò mēta, gégé bí Panium (Kesarea-Filippi), òkè Ìyípadà àti àgbélébùú ẹ̀ sàpẹ̀rẹ̀.

Ní ọ̀dún 592 sáájú ibi Kristi, a sọ Ẹ̀sẹ́kieli di adití-ọ̀rọ́ ní ọ̀nà àgbàyanu, kò sì sọ̀rọ́ bí kò ẹ̀ nígbà tí Olórùn bá sí ẹ̀nu rẹ̀. Ipò náà sì tẹ̀síwájú títí di iṣubú Jerusalemu ní ọ̀dún 585/6 sáájú ibi Kristi. Olórùn ti mú un sọ̀rọ́ nígbà tí idótì bèrẹ̀, ní ojò tí “ifẹ́kúfẹ́” “ojú” rẹ̀ kú, sùgbòn a kò jẹ́ kí ó sọ̀rọ́ lófẹ́ títí di igbà tí Jerusalemu, “ifẹ́kúfẹ́” “ojú” Ísírẹ̀lì, fí ṣubú. Iṣubú Jerusalemu sàpẹ̀rẹ̀ òfin Ojò Àikú tí n bọ́ láipẹ̀, níbẹ̀ sì ni baba Johanu Oníbatisí, àlùfàà ti ẹ̀ka kejọ́, ẹ̀ni tí a sọ́ di adití-ọ̀rọ́ nígbà tí ó n ẹ̀ ẹ̀ ní tẹ̀npìlì, ibẹ̀ náà gan-an ni Ẹ̀sẹ́kieli wà (ní iran) tí a sì tún sọ́ ọ́ di adití-ọ̀rọ́ fún bí oṣù mēsàn-án. Ní ojò kejọ́ lẹ́yìn ibi Johanu, nígbà tí a n kọ́ ọ́ ní ilà, ni a jẹ́ kí ó sọ̀rọ́. Wòlù méjì ni a sọ́ di adití-ọ̀rọ́ nígbà tí wọn wà nínú ibi mímọ́. Wòlù kẹta tí a sọ́ di adití-ọ̀rọ́ nígbà tí ó n wo Kristi nínú ibi mímọ́ ni Danieli. Nínú orí kẹwàá, Danieli wà nínú ibi mímọ́, gégé bí a sì ti n fí ọ̀wọ́ kàn án ní igbà kejì nínú igbà mēta, a sọ́ ọ́ di adití-ọ̀rọ́. Ní àárín-òpó, a sọ́ Danieli di adití-ọ̀rọ́.

Nígba tí ó sì bá mi sọ́ irú ọ̀rọ́ bẹ̀, mo dojú mi bolẹ̀, mo sì di adití-ẹ̀nu. Sì kíyèsí i, ẹ̀ni kan tí ó dàbí àwòrán àwọn ọ̀mọ́ èniyàn fí ọ̀wọ́ kan ètẹ̀ mi; nígbà náà ni mo sí ẹ̀nu mi, mo sì sọ̀rọ́, mo sì wí fún ẹ̀ni tí ó dúró níwájú mi pé, Olúwa mi, nípa iran náà, ibànújẹ́ mi ti yí padà wá sórí mi, èmi kò sì ní agbára kankan mọ́. Danieli 10:15, 16.

Sísọ

Àpẹ̀rẹ̀ isàpẹ̀rẹ̀ “sísọ” ni a fí àmì sí nígbà òfin Sóndé tó sún mọ́ dé, nígbà tí Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà bá sọ̀rọ́ gégé bí dírágónì; kẹ́tẹ́kẹ́tẹ́ Bálámù sọ̀rọ́; iran Hábakúkù sọ̀rọ́, kò sì purọ́. Àwọn wòlù adití

mẹta tí a sọ di adití nígbà tí wọn wà nínú ibi mínmọ́, ń sọrọ́ nígbà iparun Jerúsálẹ̀mù. Pẹ̀lú Sákàríà, ó sọrọ́ láti fí jẹ́rìí pé orúkọ tuntun ọmọ rẹ̀ tọ́, bèẹ̀ ní ó ń sàpẹ̀ẹ̀ àwọn ará Filadẹ̀lfíà tí a fún ní orúkọ tuntun.

Èni tí ó bá sẹ́gun, èmi yóò sọ ọ́ di ọ̀wọ̀n nínú tẹ̀npilì Ọ̀lọ̀run mi, ọ̀un kì yóò sì jáde mọ́ lááláé: èmi yóò sì kọ́ orúkọ Ọ̀lọ̀run mi lé e lórí, àti orúkọ ilú Ọ̀lọ̀run mi, èyí tí í ẹ́ Jerusalemu tuntun, tí ó ti ọ̀dọ́ Ọ̀lọ̀run mi sọ̀kalẹ̀ wá láti ọ̀run: èmi yóò sì kọ́ orúkọ tuntun mi lé e lórí. Ifihan 3:12.

A fí tábíli kan fún Sakaraya láti kọ́ orúkọ idílẹ̀ tuntun Jòhánù.

Ó sì ẹ́, ní ojọ́ kejọ́ ní wọn wá láti kọ́ ọmọ náà ní ilà, wọn sì pè é ní Sekaràya, gégé bí orúkọ baba rẹ̀. Sùgbọ́n iyá rẹ̀ dáhùn, ó sì wí pé, Rára; sùgbọ́n a ó máa pè é ní Johanu. Wọn sì wí fún un pé, Kò sí ẹnìkan nínú àwọn ibátan rẹ̀ tí a ń pè ní orúkọ yìí. Wọn sì fí àmì bẹ̀ bàbá rẹ̀ wò, bí ọ̀un yóò ẹ́ fẹ́ kí a máa pè é. Ó sì béèrè fún pátákó kòwé, ó sì kọ́ ọ́ pé, Orúkọ rẹ̀ ní Johanu. Ènu sì yà gbogbo wọn. Lójúkan náà ni ẹ̀nu rẹ̀ sí, ahọ̀n rẹ̀ sì tú, ó sì sọrọ́, ó yin Ọ̀lọ̀run. Luku 1:59–64.

Orúkọ tuntun Johanu bá ijo Filadelfia mu, àti orúkọ Sekariah bá Laodicea mu gégé bí a ti sàfihàn nínú àìgbàgbọ́ Sekariah sí ihìn-iṣẹ́ àngẹ̀lì kẹ̀ta. Gbogbo àwọn wòlì sọrọ́ nípa àwọn ojọ́ ikẹyìn, àti àwọn ojọ́ ikẹyìn ni itàn àngẹ̀lì kẹ̀ta. Nítorí náà, àngẹ̀lì tí ó mú ihìn-iṣẹ́ náà wá gbọ̀dọ́ jẹ́ àngẹ̀lì kẹ̀ta. Sekariah kò láti lóye pé Olúwa yóò kojá lọ ní ègbé ijo Adventist Ojọ́ Keje ti Laodicea. Ó kù sí láti sọ nípa ìmúpadàbòsípò ohùn nínú àwọn wòlì wònyí, sùgbọ́n a ó tẹ̀síwájú láti lọ sí ìmọ́ ilà à̀sọtẹ̀lẹ́ Josiah.

Kẹ̀kẹ́ Joṣaya

A ti sàlàyé ipele Jubilee kẹ̀tádínlógún tí ó bèrè ní Ìrẹ̀kojá Josiah ní ọ̀dún 622 BC, sùgbọ́n ilà Josiah bèrè ní pẹ̀lú kí ọ̀dún 622 BC tó dé. Ìṣòtẹ́ Israẹ̀lì tí ó mú Saulu gún orí itẹ́ gégé bí ọ̀ba àkókò Israẹ̀lì samisi ogójì ọ̀dún tí ọ̀ba Saulu yóò ẹ́ ijoba, lẹ́yìn èyí sì ni ogójì ọ̀dún tí ọ̀ba Dafidi yóò ẹ́ ijoba, lẹ́yìn náà sì ni ogójì ọ̀dún tí Solomoni yóò ẹ́ ijoba. Ìkòsílẹ́ Ọ̀lọ̀run tí ó mú ibinú bá wòlì Samuẹ̀lì gan-an ṣẹ̀lẹ́ ní ọ̀dún 1097 BC, ó sì bèrè ilà à̀sọtẹ̀lẹ́ ìṣòtẹ́ kan tí ó parí lórí àgbélébùù nígbà tí àwọn Júù kéde pé, wọn kò ní ọ̀ba mìíràn bí kò ẹ́ Késàrí.

Sùgbọ́n wọn kígbẹ̀ pé, Mú un kúrò, mú un kúrò, kàn án mọ́ àgbélébùù. Pílátù sọ fún wọn pé, Sé èmi yóò kàn Ọ̀ba yín mọ́ àgbélébùù bí? Àwọn olórí àlùfàà dáhùn pé, A kò ní ọ̀ba mìíràn bí kò ẹ́ Késàrí. Johanu 19:15.

Ní ọ̀dún 1097, àwọn ọ̀ba mẹ́ta yóò jọba fún ogójì ọ̀dún kòòkan títí di ikú Solomoni ní ọ̀dún 977 sáájú ibi Kristi, nígbà náà ni ijoba náà sì pín sí àrìwá àti gúúsù.

Lẹ́yìn èyí, wọn sì fẹ́ ọ̀ba; Ọ̀lọ̀run sì fí Saulu ọmọ́ Kísi fún wọn, ẹ̀ni kan láti inú èyà Benjamini, ní àkókò ogójì ọ̀dún. Ìṣẹ 13:21.

Dafidi jẹ́ ẹ̀ni ọ̀dún mètálélógbọ́n nígbà tí ó bèrè sí í jọba, ó sì jọba fún ogójì ọ̀dún. Ní Hebroni ni ó ti jọba lórí Juda fún ọ̀dún méje àti oṣù méfà; ní Jerusalemu sì ni ó jọba fún ọ̀dún mètálélógbọ́n lórí gbogbo Israẹ̀lì àti Juda. 2 Samuẹ̀lì 2:4, 5.

Ijoba Sólómóni bèrè ní ọdún 971 ọ́áájú Sànmáni Kristi; a sì fi ipilẹ̀ Tẹ́npìlì lélé ní ọdún kerin Sólómóni (967 ọ́áájú Sànmáni Kristi). Ìkólẹ̀ náà gba ọdún méje (1 Àwọn Ọba 6:37–38), a sì parí Tẹ́npìlì náà ní oṣù kejo ti ọdún kọkànlá Sólómóni. Ìyàsímímọ̀ àṣẹdájọ̀ náà wáyé ní oṣù keje (oṣù Etanimu), ní àkókò Àjọdún Àgọ̀ (1 Àwọn Ọba 8; 2 Kronika 5–7). Àwọn ọba, Tẹ́npìlì àti orilẹ̀-èdè náà, kọ̀ọkan, ni a ọ̀jọ̀ nínú itàn pẹ̀lú àkókò ọdún èdédẹgbẹ̀rún méréndínlógún [490] kan, èyí tí ó fi àkókò àṣotẹ̀lẹ̀ kan hàn gbangba ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú bóyá àwọn ọba, Tẹ́npìlì tàbí orilẹ̀-èdè náà.

Wọn kó Dániẹ̀lì lọ sí igbẹ̀kùn ní ọdún 607 S.K., bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ọ̀pọ̀ jùlọ̀ nínú àwọn onímọ̀ ìṣirò-ìtẹ̀síwájú àkókò Bíbẹ̀lì n tọ̀ka sí 605 S.K. Àkọ̀sílẹ̀ itàn gbọ̀dọ̀ bá ẹ̀rí àṣotẹ̀lẹ̀ mu, àti pé àmì-ìṣàpẹ̀rẹ̀ àwọn ìṣẹ̀lẹ̀ tí a fi àmì sí lórí ilà itàn tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú ifẹ̀-ọ̀kàn fún ọba ní ọdún 1097 S.K. n bẹ̀rẹ̀ lórí ọ̀pọ̀ ẹ̀lẹ̀rìí àṣotẹ̀lẹ̀ pé 607 S.K. ni ilò tó péye, kì í ẹ̀ 605 S.K. Ọdún 607 S.K. fi àmì sí ọ̀pín ọdún irinwó àti àádọ̀rùn-ún nínú ilà àwọn ọba, sùgbọ̀n ó tún bèrẹ̀ ọ̀kan nínú àwọn àfihàn àkókó mẹ̀ta ti ọdún àádọ̀rín tí ó wà nínú ilà náà. Ọdún 607 S.K. fi àmì sí ọ̀pín ọdún àádọ̀rín tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú igbẹ̀kùn Mánàsè ní ọdún 677 S.K. Àfihàn àkókó ti àmì ọdún irinwó àti àádọ̀rùn-ún (èyí tí ó ní ẹ̀lẹ̀rìí mẹ̀ta nínú ilà náà) parí níbi tí ọ̀kan nínú àwọn ẹ̀lẹ̀rìí mẹ̀ta ti ọdún àádọ̀rín ti parí, tí ẹ̀lẹ̀rìí mǐràn ti ọdún àádọ̀rín sì ti bèrẹ̀; ìṣètò ìṣirò náà n jẹ̀rìí sí 607 S.K., láìka èrò náà sí pé wọn kó Dániẹ̀lì lọ sí igbẹ̀kùn ní ọdún 605 S.K.

Nínú ilà náà tí ó ní àkókò ọdún 490 tí a so pọ̀ mọ̀ àwọn ọba láti 1097 S.K. tití dé 607 S.K., ọdún 490 mǐràn sì tún wà láti ìyàsímímọ̀ Tẹ́npìlì Solomoni tití dé ìyàsímímọ̀ Tẹ́npìlì lẹ̀yìn igbẹ̀kùn nípasẹ̀ Serubabeli ní 516 S.K. Ọdún 490 náà ní ọdún 420 láti ìyàsímímọ̀ Solomoni ní ọdún kọkànlá rẹ̀, tí a fi ọdún 70 kún un, èyí tí Tẹ́npìlì náà fi di ahoro ní àkókò igbẹ̀kùn, tí ó sì jẹ̀ 490 ọdún. Ilàna kẹ̀ta ti Atasasẹ̀sì dé ní ọdún 59 lẹ̀yìn náà ní 457 S.K., ó sì samisi ibẹ̀rẹ̀ ọdún 490 tí a “pinnu” fún àwọn ènìyàn Ọlọ̀run (gé kúrò, Daniẹ̀lì 9:24), èyí tí ó parí ní ọdún 34 nígbà tí wọn sọ Stefanu ní òkúta. Dájúdájú, ọ̀pọ̀ àwọn ẹ̀rí àkókò mǐràn tí ó jinlẹ̀ wà nínú ilà àṣotẹ̀lẹ̀ tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú ipẹ̀yindà ipilẹ̀ tí ó jẹ̀ ikọ̀sílẹ̀ Ọlọ̀run àti Èmí Àṣotẹ̀lẹ̀ ní 1097 S.K., tí ó sì parí nígbà tí Stefanu rí Kristi tí ó dúró ní ọ̀wọ̀ ọ̀tún Ọlọ̀run. Nínú ẹ̀rì yìí ni a ti rí àgbáyé àṣotẹ̀lẹ̀ ti Josiah.

Mo pe e ní “ipẹ̀yindà ipilẹ̀,” nítorí ibẹ̀rẹ̀ ilà náà n fi igbà tí Ísírẹ̀lì kọ Ọlọ̀run sílẹ̀ gégé bí Ọba hàn, nínú ifẹ̀ wọn láti ní ọba ayé; bá yìí ni a sì fi àmì sí ipilẹ̀ ijoba ọba ènìyàn Ísírẹ̀lì. Mo tún kọ̀ èyí nípa àgbá kẹ̀kẹ̀ Jósià, èyí tí ó tùmọ̀ sí “ipilẹ̀ Ọlọ̀run,” tí ó sì jẹ̀ ààmì fún ipilẹ̀ méjèjì àti ipẹ̀yindà ipilẹ̀ ti àwọn ènìyàn Ọlọ̀run.

Nígbà tí Solomoni kú, tí àwọn èyà méjilá sì pín sí àríwá àti gúúsù, ìyàsímímọ̀ Jeroboamu sí ètò ijọ̀sìn èké náà ni wolii aláìgbọ̀ràn náà bá wí, ibáwí rẹ̀ sì ní àṣotẹ̀lẹ̀ nípa ọba kan tí yòò wá, ẹ̀ni tí a oò pé ní Josiah. Ní ipẹ̀yà ìṣòtẹ̀pẹ̀yà ipilẹ̀ṣẹ̀ ti Jeroboamu àti àwọn èyà mẹ̀wáá ti àríwá, ni a ti sọ àṣotẹ̀lẹ̀ Josiah àti imújípàdà rẹ̀ tẹ̀lẹ̀, èyí tí Àjọ̀ Ìrẹ̀kojá Nlá ti ọdún 622 BC jẹ̀ àmì rẹ̀. Imújípàdà náà ṣẹ̀lẹ̀ nípasẹ̀ ìṣàwárí àwọn ikòwé Mose àti ikéde idájọ̀ lórí àwọn ènìyàn Ọlọ̀run nítorí ìṣòtẹ̀pẹ̀yà wọn tí kò dẹ̀kun. Nígbà tí a ka àwọn ọ̀rọ̀ láti inú àwọn ikòwé Mose fún ọba Josiah, ó mú imújípàdà tó tóbi jù lọ nínú itàn Májẹ̀mú Láéláe wá. Àṣotẹ̀lẹ̀ nípa ọ̀mọ̀ kan tí a oò bí ní ọ̀jọ̀ iwájú tí a oò sì pé ní Josiah tún ní nínú rẹ̀ idálẹ̀bí àṣotẹ̀lẹ̀ ti ìṣòtẹ̀pẹ̀yà ipilẹ̀ṣẹ̀ tí wolii aláìgbọ̀ràn náà fi kọ̀lu ọba Jeroboamu.

Ègún Móse, gégé bí Dániẹ̀lì ẹ̀ pe é, ni “igbà méje” ti Lefitiku ogún-lẹ̀yìn-mẹ̀fà, ó sì di ìṣàwárí ipilẹ̀ ti William Miller, ẹ̀ni tí ó jẹ̀ àmì ọ̀títọ̀ ipilẹ̀ ti Àdifenítì. Ifúnníláraṣẹ̀ iránsẹ̀ Miller ní August 11,

1840 ni a mú wá nípasè isẹ́ “Josiah” Litch ní 1838 àti 1840. Ní 1863 a fi àwọn ipilẹ̀ wònyí sí apá kan, “ìgbà méje” sì di àmì kì í ẹ̀se ti òtító ipilẹ̀ àwọn Mílléráítì Filadelfià nikan, sùgbón pẹ̀lú àmì isòtẹ̀ Míllérísìmù Laodísea sí àwọn ipilẹ̀ náà. Itàn àwọn Mílléráítì ti ángẹ̀lì kìn-in-ní àti kejì ní àmì “Josiah,” èyí tí a ó tún ẹ̀se ní pátápátá gégé bí ó ti rí nínú itàn àwọn ẹgbẹ̀rún mẹ̀rìnlélógórin àti ẹgbẹ̀rún mẹ̀rin. Àgbá kẹ̀kẹ̀ Josiah n lọ sẹ̀yìn dé ọ̀dọ̀ àjẹ ọba Saul, lẹ́yìn náà ó sì tè síwájú títi dé itutó jáde ijọ Seventh-day Adventist Laodísea ní àkókò ọ̀fin Sunday. Kẹ̀kẹ̀ Josiah nínú Ezekielì ti n wọ inú isípáyá báylí gégé bí iparí gíga ti idimò àwọn ẹgbẹ̀rún mẹ̀rìnlélógórin àti ẹgbẹ̀rún mẹ̀rin.

A ó máa bá àwọn nńkan wònyí lọ nínú àpilẹ̀kọ tí ó kàn.